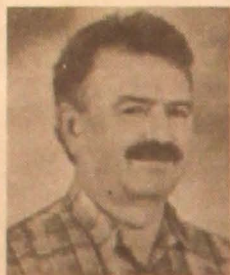

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΞΗΡΟΛΙΒΑΔΟΥ (3)

Του Γιάννη Τσιμητρου χοροδιδασκάλου-εκπαιδευτικού

"Κίνησ' ου Ρόβας κίνησι μεσ' στην Βλαχιά να πάει
νύχτα σιλώνει τ'άλουγου νύχτα του καλιγώνει
βάνει τα πέταλα ασημιά καρφιά μαλαματένια
κι η αρματοσιά τ' αλόγου του χρυσό μαργαριτάρι....."
(από την δημοτική μας ποίηση)

Στο σημερινό μας σημείωμα θα αναφερθούμε σε δύο βλαχόφωνα τραγούδια εκ των οποίων το ένα είναι κिरατζίδικο και το άλλο του γάμου. Τα κिरατζίδικα τραγούδια είναι τραγούδια αργά, χωρίς μέτρο, δηλαδή μη χορευτικά και τραγουδιούνταν από την τάξη των κिरατζήδων. Οι βλαχόφωνοι Έλληνες ήταν φημισμένοι κिरατζίδες και είχαν ιδιαίτερη έφεση στο εμπόριο. {Κिरατζής = οδηγός καραβιού, αγωγιάτης. (Κιρά = ναύλο, αραβιστί & από εκεί, τουρκιστί kīracī = ενοικιαστής) πρραματευτής, «εμπορευόμενος ή ιδιοκτήτης μέσω μεταφοράς (μουλάρια, κάρα κλπ.) που ανελάμβανε αγωγή σε μακρινές αποστάσεις με καραβάνια}.

Οι αγωγιάτες, που επονομάζονταν και "κिरατζήδες", μετέφεραν τα εμπορεύματα ή διακινούσαν τους ταξιδιώτες με άλογα και συχνότερα με μουλάρια. Ήταν οι "πρόδρομοι" των αυτοκινητιστών. Πραγματοποιούσαν επί πληρωμή ιδιωτικές μεταφορές κυρίως εμπορευμάτων.

Πρώτος τούς αναφέρει ο Κεδρινός (11ος αι.), αντιγράφοντας τον Ιωάννη Σκυλίτση, με αφορμή ένα γεγονός του 976 μ.Χ. Στην τοποθεσία «Καλαί Δρύες» μια ομάδα Βλάχων αγωγιατών ή οδοφυλάκων σκοτώνει έναν από τους αδελφούς του μετέπειτα τσάρου των Βουλγάρων Σαμουήλ: «Τούτων δε των τεσσάρων αδελφών Δαβίδ μεν ευθύς απεβίω αναιρεθείς μέσω Καστορίας και Πρέσπας και τας λεγομένας Καλάς Δρυς, παρά τινων Βλάχων οδιτών».

Οι αγωγιάτες με τα πολυάριθμα καραβάνια τους μεταφέρανε τόσο στον Ελλαδικό χώρο όσο και στα Βαλκάνια και στην Κεντρική Ευρώπη τα προϊόντα κυρίως της Ηπείρου και της λοιπής Ελλάδας. Οι αγωγιάτες, παράλληλα με το εμπόριο, διαδραμάτισαν σπουδαίο εκπολιτιστικό και εθνικό ρόλο, γιατί μετέφεραν στις αετοφωλιές της Πίνδου τις αντιλήψεις της ελεύθερης Ευρώπης. Έτσι, συντέλεσαν τα μέγιστα στην πνευματική αφύπνιση των υποδούλων Ελλήνων με την ταχεία διάδοση των ιδεών του Ρουσσώ, του Ρήγα Φεραίου και της φιλικής Εταιρείας. Από αυτούς μάλιστα αναπήδησαν βλαχόφωνοι και ελληνόφωνοι Ευεργέτες, οι οποίοι είχαν πλουτίσει με το εμπόριο στα Βαλκάνια και την κεντρικά Ευρώπη επί Τουρκοκρατίας.

Τα ταξίδια στην Ευρώπη εγίνονταν βέβαια δια ξηράς με τα καραβάνια από ζώα -φορτηγά (άλογα και μουλάρια) με επικεφαλής τον Καραβανάρη, που διέθετε από 20 έως 100 ζώα. Από τους καραβανάρηδες αυτούς γνωστοί για τον τόπο μας ήταν ο Φεντάνης από την Τσαρκοβίστα των Κουρέντων κι ο περίφημος Ρόβας Γιαννιώτης, (καταγόταν από την Καλωτά ή τα

Γιάννενα), που η λαϊκή μούσα τον αποθανάτισε με το γνωστότατο τραγούδι. Ο αρχικαραβανάρης Ρόβας επί 40 χρόνια σχεδόν χρόνια ήταν ο μόνος μίτος που συνέδεε την Ήπειρο με την «Βλαχία» (σημερινή Ρουμανία). Ξένοι περιηγητές μας αναφέρουν ότι περνούσε και από το Ξηρολίβαδο, σ'άθμευε στο μεγάλο Χάνι του Ξηρολιβάδου, το οποίο φιλοξενούσε μέχρι και 100 μουλάρια και άλογα.

Το κिरατζίδικο τραγούδι του Ξηρολιβάδου έχει ως εξής:

([Για το παχύ σίγμα προτιμήσαμε το σύμβολο (6) και για το άφωνο κλειστό φωνήεν το σύμβολο (')].

ΑΣΙΑΡΑ ΝΟΥΑΠΤ' (Ψες την νύχτα-Αργό κिरατζίδικο Κυρίσης Τάκης 1995)

Ασιάρα νουάπτ' ντιούμ τρισιάμ
λα δόπουτλου ντινκιάρι
ντι Φούρκα π'ν Κεράσοβα,
ντιν γκούα ντι Σαμαρίνα,
βιντιάμ ντι φράτς
κουμς πλ'ντζιά μαράσλι
σκουμ π'ρλ'κ'διά
τρας νού τζιλπιπιδιά.

Ψες την νύχτα καθώς περνούσα
στη βρύση στο ανήλιο,
από την Φούρκα προς το Κεράσοβο,
από δω από τη Σαμαρίνα,
έβλεπα δύο αδελφια
πως έκλαιγαν οι καημένοι
και πως παρακαλούσαν
να μη τους τυρρανήσουν.

Το επόμενο τραγούδι είναι του γάμου και ως θέμα το συναντάμε σε πολλά βλαχοχώρια της Πίνδου με παραλλαγές τόσο στον στίχο όσο και στην μελωδία.

ΟΥΝΟΥ ΦΙΑΤ' Σ'ΡΓΚ'ΝΙΑΤ' (αργό του γάμου-Τάκης Κυρίσης 1995)

Ούνου φιάτ' σ'ργκ'νιάτ'
βουν λάι τζόνι σκουμπουλιάνου
ντιόλι ντιόλι σι ζμπουρέσκου
σμάρι λ'κ'ρντί σφάκου
λα ντουκιάνα ντι μπ'τζάρι
αίντι φιάτ' σι ν' λόμου
βν' ντουτσέμ του λόκλου ανόστρου
ακλό ιού θμπάντι
πούλιου βιάρα
θπιπρουνίκια προυμουβιάρα

μια όμορφη κόρη
κι ένα ακριβό παλικάρι
μιλάνε και οι δυο τους
και μεγάλη συζήτηση κάνουν
σ'ένα οίκημα στο παζάρι
αίντε κορίτσι να παρθούμε
να πάμε στον δικό μας τόπο
εκεί που κελαηδάει
το καλοκαιρινό πουλί
και η ανοιξιότικη πετροπέρδικα

-Σημείωση: Εάν οιοσδήποτε αναγνώστης γνωρίζει τραγούδια παραδοσιακά του Ξηρολιβάδου και των υπολοίπων χωριών του Βερμίου ή εάν επιθυμεί να κάνει κάποια διόρθωση (ουδείς τέλειος), είμαστε στην διάθεσή του στο τηλ. 6946461136.